

KIRJALLINEN KYSYMYS 669/2014 vp

Sähköyliherkkyyden huomioiminen infrastruktuurin rakentamisessa

Eduskunnan puhemiehelle

Yhteiskunnan teollistumisen ja teknologian määrän nopean kasvun seurauksena suurtaajuiset sähkömagneettiset kentät ovat samalla lisääntyneet erittäin nopealla vauhdilla. Sähkömagneettisten kenttien lähteitä ovat esimerkiksi matkapuhelimet, voimalinjat, tv- ja radioasemat ja monet teollisuuden sovellukset. Uusinta sähkömagneettisia kenttiä hyödyntävää teknologiaa ovat muun muassa langattomat tiedonsiirtoverkot. Erilaisien lähteiden ja kenttien monimuotoisuuden vuoksi kenttien mittaaminen ja tutkimustyö on vaikeaa, mikä tekee myös niiden biologisten ja fysikaalisten vaikutusten arvioinnista haasteellista.

Viime vuosien aikana on enenevässä määrin käyty keskustelua sähkömagneettisten kenttien lisääntymisen mahdollisista terveysriskeistä. Muiden ympäristöherkkyyksien, kuten kemikaali- ja homeperusteisten herkkyyksien, tavoin voivat myös sähkömagneettiset kentät aiheuttaa niihin verrattavissa olevaa yliherkkyyttä. Sähköyliherkkyys on käsitteenä jo parinkymmenen vuoden ikäinen, mutta lääketiede ei ole tätä oireyhtymää vielä täysin tunnustanut. Sähköyliherkkyysteen on yhdistetty joukko erilaisia oireita, joista keskeisimmiksi on määritelty väsymys, uupumus, yleinen paha olo, jännittyneisyys ja pelkotilat. Eniten sähköyliherkkyystä on keskusteltu Pohjoismaissa ja Saksassa, mutta se tunnetaan myös useissa muissakin kehittyneissä maissa.

Sähköyliherkkyystä on saatu uutta tutkimustietoa, joka tukee sitä käsitystä, että säh-

köyliherkkien oireet selittyvät altistumisella sähkömagneettisille kentille. On pidetty mahdollisena, että kysymys voisi olla myös perinnöllisestä alttiudesta. Tutkijat ovatkin todenneet, että asiasta tarvittaisiin enemmän tasokasta tutkimusta, jotta asiasta saataisiin lisää tietoa ja voitaisiin selvittää, minkä tasoiset sähkömagneettiset kentät oireita aiheuttavat.

Suunnitteilla on ollut 4G-verkon rakentaminen maantieteellisesti koko Suomen kattavaksi poikkeuksena ne itärajan alueet, joissa sallitaan heikommat yhteydet Venäjän ja Suomen kaistojen päällekkäisyyden välttämiseksi. Tämän seurauksena yliherkkyystä kärsiville henkilöille aiheutuu haasteita asuin ympäristön soveltuvuuden suhteen, koska 4G-säteily tulisi osaltaan voimistamaan sähkömagneettisia kenttiä asutuilla alueilla. Esimerkiksi Ruotsissa, Italiassa ja Yhdysvalloissa on luotu vähän säteileviä alueita sähköyliherkkyystä kärsiville ihmisille.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten Suomen infrastruktuurin rakentamisessa tullaan ottamaan huomioon se ihmisryhmä, joka kärsii sähkömagneettisten kenttien aiheuttamasta sähköyliherkkydestä?

KK 669/2014 vp — Sauli Ahvenjärvi /kd

Helsingissä 12 päivänä syyskuuta 2014

Sauli Ahvenjärvi /kd

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Sauli Ahvenjärven /kd näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 669/2014 vp:

Miten Suomen infrastruktuurin rakentamisessa tullaan ottamaan huomioon se ihmisryhmä, joka kärsii sähkömagneettisten kenttien aiheuttamasta sähkölyherkkyydestä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan alueiden käytön suunnittelun tavoitteena on edistää muun muassa turvallisen ja terveellisen elinympäristön luomista. Kaavoitus, eli maakunta- yleis- ja asemakaavoitus, on myös infrastruktuurin rakentamisessa yksi keskeinen ohjausväline. Alueiden käyttöön kohdistuu lisäksi monenlaista muuta suunnittelua ja rakentamista, kuten esimerkiksi tieverkon, voimalinjojen verkoston ja muun infrastruktuurin suunnittelua ja toteutusta. Ratkaisevaa on, että kaikilla eri osapuolilla on riittävän ajoissa tiedossa toistensa tavoitteet, suunnitelmat ja toteuttamistoimenpiteet, jolloin ne pystytään sovittamaan yhteen mahdollisimman optimaalisella tavalla.

Kaavoissa määritellään eri toiminnoille osoitettujen alueiden käyttötarkoitus. Näitä ovat esimerkiksi asuminen, toimitilarakentaminen, palvelut, virkistys sekä liikenteen ja teknisen huollon, esimerkiksi energiahuollon vaatimat alueet. Eri alueiden sijoittelussa otetaan huomioon niiden mahdollisuudet sijaita lähellä toisiaan ja kunkin alueen käytön mahdolliset häiriövaikutukset ympäröiville muille alueille.

Kun kaavoissa varataan alueita esimerkiksi voimalinjoille ja muille sähkölinjoille tai tv- ja radioasemille tai teollisuustoiminnoille ja energiahuollolle, on niiden sijoittamisessa otettava huomioon myös läheisten alueiden nykyinen maankäyttö ja muuta maankäytön kehittämisen tavoitteet. Tällöin yhtenä huomioon otettavana asiana ovat myös mahdolliset sähkömagneettiset kentät. Tarkemmassa kaavan sisällön suunnittelussa voidaan käyttää myös esimerkiksi suojavyöhykkeen tai suojaviheralueen tai vaara-alueen merkintöjä ja yleiskaavoissa terveyshaitan poistamistarpeen merkintää.

Ihmisten terveellisyteen liittyvien seikkojen huomioon ottaminen kaavoituksessa ja rakentamisessa sisältyy sinänsä monella tavoin maankäyttö- ja rakennuslain säännöksiin. Näin ollen sähkömagneettisten kenttienkin vaikutusten huomioon ottaminen sisältyy jo säädöstasolla hyvän yhdyskuntasuunnittelun ja rakentamisen tavoitteisiin. Muita keskeisiä ihmisten terveyteen ja ympäristön terveellisyteen liittyviä tekijöitä ovat muun muassa ilman pienhiukkasten ja muiden epäpuhtauksien vähentäminen, melun ja värinän haittavaikutuksille altistumisen vähentäminen sekä pilaantuneen maaperän puhdistamiseen liittyvät seikat. Ihmisten terveyteen vaikuttavia ympäristötekijöitä on tarpeellista tarkastella toisiinsa liittyen ja kokonaisvaltaisesti, jotta eri asioiden painoarvot ja kokonaisuus säilyvät tasapainossa. Toki usein näiden seikkojen huomioiminen ja vaikutukset kaavoituksessa ja rakentamisessa ovat samansuuntaisia ja siten ne tukevat toinen toisiaan. Sen sijaan langattomien tiedonsiirtoverkkojen tai matkapuhelimien aiheuttamat sähkömagneettiset kentät eivät yleensä ole huomioitavissa kaavoituksessa, koska ne eivät ole osa kaavojen sisältöä.

Maankäyttö- ja rakennuslain mukaan riittävät selvitykset ja vaikutusten arviointi ovat keskeinen osa kaavoitusprosessia. Ympäristöministeriö on julkaissut useita vaikutusten arvioinnin kehittämiseen liittyviä aineistoja ja oppaita erityisesti kuntien käyttöön. Kuntien rooli tässä asiassa on merkittävä, koska ne vastaavat yleis- ja asemakaavojen laadinnasta ja hyväksymisestä sekä rakentamisen valvonnasta ja ohjauksesta ja rakentamista koskevien lupien myöntämisestä.

Kysymyksen aihepiiriin liittyvän muun lain-säädännön osalta haluan todeta, että sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan kuuluvan terveydensuojelulain tarkoituksena on väestön ja yksilön terveyden ylläpitäminen ja edistäminen ja myös ennalta ehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia elinympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa. Myös sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalaan kuuluvan säteilylain tarkoituksena on estää ja rajoittaa säteilystä aiheutuvia terveydellisiä ja muita haittavaikutuksia. Lakia sovelletaan säteilyn käyttöön ja muihin toimintoihin, joista aiheutuu tai saattaa aiheutua ihmisen terveyden kannalta haitallista altistumista säteilylle.

Ympäristöherkkyys, johon myös sähköyliherkkyuden katsotaan kuuluvan, on lisätty juuri äsken 22.9.2014 suomalaiseen ICD-10 tautiluokitukseen nimikkeellä R68.81: jatkuva tai toistuva poikkeuksellinen herkkyys ympäristön tavanomaisille tekijöille. Tautinimikkeen käyttöön ottamisella pyritään edistämään potilaiden ohjaa-

mista hoitoon sekä ympäristöyliherkkyiden tilastointia ja tutkimusta. Taustalla on WHO:n kehittämä kansainvälinen tautiluokitusjärjestelmä ICD (International Statistical Classification of Diseases Related Health Problems).

Eduskunnan käsittelyssä olevassa Hallituksen esityksessä eduskunnalle tietoyhteiskuntakaareksi sekä laeiksi maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:n ja rikoslain 38 luvun 8 b §:n muuttamisesta (HE 221/2013 vp) ehdotetaan säädettävän kokoavasti mm. langattoman viestinnän palveluista. Ehdotetun tietoyhteiskuntakaaren mukaan viestintäverkot ja -viestintäpalvelut on suunniteltava, rakennettava ja ylläpidettävä muun muassa siten, että ne kestävät normaalit odotettavissa olevat sähkömagneettiset häiriöt ja siten, että ne eivät aiheuta kenenkään terveydelle tai omaisuudelle vaaraa ja siten, että ne eivät aiheuta kohtuuttomia sähkömagneettisia tai muita häiriöitä. Viestintäverkon laitteiden käytössä tulee noudattaa soveltuvin osin säteilylain mukaisia vaatimuksia ja säteilyturvakeskuksen vahvistamia turvallisuusvaatimuksia.

Edellä esitetyn perusteella hallitus pitää tärkeänä kehittää edelleen sähkömagneettisten kenttien vaikutuksiin liittyvää sekä kansainvälistä että kotimaista tutkimusta ja tietopohjaa. Lain-säädäntö ja muut säännökset luovat jo nyt hyvän perustan asian huomioimiselle kaavoituksessa ja rakentamisessa. Näin ollen kiireiset säädösmuutokset eivät ole nyt ajankohtaisia.

Helsingissä 6 päivänä lokakuuta 2014

Kulttuuri- ja asuntonministeri Pia Viitanen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 669/2014 rd undertecknat av riksdagsledamot Sauli Ahvenjärvi /kd:

På vilket sätt kommer man vid anläggandet av infrastrukturen i Finland att beakta den grupp personer som lider av överkänslighet för elektricitet vilken orsakas av elektromagnetiska fält?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Enligt markanvändnings- och bygglagen är målet för områdesplaneringen att främja bland annat möjligheterna att skapa en trygg och hälsosam livsmiljö. Planläggning, d.v.s. landskaps-, general- och detaljplanläggning, hör till de centrala styrredskapen också för byggandet av infrastrukturen. På användningen av områden inriktas också övrig planering och byggverksamhet av många slag, exempelvis planering och anläggning av vägnätverk, nätverk för kraftledningar och övrig infrastruktur. Av avgörande betydelse är att alla olika parter i tillräckligt god tid känner till varandras mål, planer och realiseringsåtgärder. Då kan de samordnas på ett så optimalt sätt som möjligt.

I planerna definieras användningsändamål för de områden som har anvisats olika funktioner. Som exempel på användningsändamålen kan nämnas boende, byggande av lokaler, service, rekreation och områden som krävs för trafikunderhåll och tekniskt underhåll, exempelvis energiförsörjningsområden. Vid placeringen av de olika områdena beaktas deras möjligheter att finnas i närheten av varandra och de eventuella stör-

ningar som respektive markanvändning förorsakar de övriga kringliggande områdena.

När det i planerna reserveras områden för t.ex. kraftledningar, övriga elledningar, teve- och radiostationer, industrifunktioner och energiförsörjning så ska man vid placeringen av dem också beakta den aktuella markanvändningen i de närliggande områdena och de övriga målen för utvecklingen av markanvändningen. Till de angelägenheter som då ska beaktas hör också eventuella elektromagnetiska fält. Vid den detaljerade planeringen av innehållet i en plan kan man använda exempelvis beteckningarna för skyddszon, skyddsgrönområde eller riskområde. I generalplaner kan man använda beteckningen för behov av att avlägsna sanitär olägenhet.

Att beakta faktorer som är relaterade till människornas hälsa i planläggningen och byggandet ingår i och för sig på ett flertal sätt i bestämmelserna i markanvändnings- och bygglagen. På så vis ingår också beaktandet av de verkningar som elektromagnetiska fält har redan på författningsnivå i de mål som gäller för samhällsplaneringen och byggandet. Övriga centrala faktorer i anslutning till människornas hälsa och en hälsosam miljö är bland annat att minska antalet små partiklar i luften och övriga föroreningar och att minska exponeringen för olägenheter orsakade av buller och skakningar samt övriga faktorer som är relaterade till en sanering av förorenad mark. Miljöfaktorerna som inverkar på människornas hälsa bör granskas i förhållande till varandra och på ett helhetsinriktat sätt för att de olika faktorernas konsekvenser och helheten ska kunna hållas i balans. Beaktandet av de här faktorerna och deras konsekvenser vid planläggningen och byggandet är emellertid ofta likriktade och de stödjer således varandra. Vid planläggningen

går det däremot i allmänhet inte att beakta de elektromagnetiska fält som orsakas av trådlösa dataöverföringsnät eller mobiltelefoner därför att de inte är en del av innehållet i planerna.

Enligt markanvändnings- och bygglagen är tillräckliga utredningar och tillräcklig bedömning av konsekvenserna ett centralt led i planlägningsprocessen. Miljöministeriet har gett ut ett flertal materialalster och guider i anslutning till utvecklingen av bedömningen av konsekvenserna och de är framför allt avsedda att användas av kommunerna. Kommunernas roll i det här ärendet är av stor betydelse därför att de svarar för arbetet med att göra upp och godkänna general- och detaljplanerna och för tillsynen och styrningen av byggandet samt för beviljandet av bygglov.

I fråga om den övriga lagstiftningen som anknuter till spörsmålets ämnesområde vill jag konstatera att syftet med hälsoskyddslagen, som hör till social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde, är att upprätthålla och främja befolkningens och individens hälsa samt att förebygga, minska och undanröja sådana i livsmiljön förekommande faktorer som kan orsaka sanitär olägenhet. Syftet med strålskyddslagen, som också hör till social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområde, är att förhindra och begränsa men för hälsan och andra skadliga verkningar som beror på strålning. Lagen gäller användning av strålning och andra funktioner som medför eller kan medföra att någon utsätts för hälsovadlig strålning.

Miljökänslighet, till vilken även överkänslighet för elektricitet anses höra, har alldeles nyss, den 22 september 2014, tagits med i den finländska sjukdomsklassifikationen ICD-10 med sjukdomsbenämningen R68.81: Kontinuerlig eller

upprepad avvikande känslighet för vanliga faktorer i miljön. Införandet av sjukdomsbenämningen främjar hänvisning av patienter till vård samt statistikföring och forskning kring miljökänslighet. Till grund för detta ligger det internationella systemet för sjukdomsklassifikation ICD (International Statistical Classification of Diseases Related Health Problems) vilket har utvecklats av WHO.

Riksdagen behandlar för närvarande Regeringens proposition till riksdagen med förslag till informationssamhällsbalk samt till lagar om ändring av 161 § i markanvändnings- och bygglagen och 38 kap. 8 b § i strafflagen (RP 221/2013 rd) och i den föreslås att lagstiftningen om bland annat trådlös kommunikation sammanställs. Enligt den föreslagna informationssamhällsbalken ska kommunikationsnät och kommunikationstjänster planeras, byggas och underhållas bland annat så att de tål sådana normala elektromagnetiska störningar som kan förväntas och så att inte någons hälsa eller egendom äventyras samt så att de inte orsakar oskäligen elektromagnetiska eller andra störningar. Vid användningen av kommunikationsutrustning ska i tillämpliga delar iakttas de villkor som ställs i strålskyddslagen och de säkerhetskrav som strålskyddscentralen har fastställt.

På grundval av det som anförs ovan anser regeringen att det är viktigt att vidareutveckla både den internationella och den inhemska forskningen och kunskapsbasen i anslutning till elektromagnetiska fält. Lagstiftningen och de övriga bestämmelserna skapar redan för närvarande en bra grund för beaktandet av ärendet vid planläggningen och byggandet. På så vis är det för närvarande inte aktuellt med brådskande författningsändringar.

Helsingfors den 6 oktober 2014

Kultur- och bostadsminister Pia Viitanen